

УДК 811.111'36

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ

Шевченко М.Ю., Удич В.С.

Донбаський державний педагогічний університет

У статті розглянуто особливості організації індивідуальної роботи з іноземної мови здобувачів. Авторами наголошено, що організація індивідуальної роботи є значущою складовою загального процесу самоосвіти. Авторами проаналізовані найбільш ефективні засоби організації індивідуальної роботи здобувачів. Підкреслено, що зростання важливості індивідуальної роботи зумовлено реформування сучасної освіти. З'ясовані основні компоненти та етапи індивідуальної роботи з іноземної мови.

Ключові слова: індивідуальна робота, розвиток здібностей, освіта, виховання, фахівець.

Нові тенденції освітнього розвитку визначають індивідуальну роботу здобувачів вищої освіти невід'ємним складовим педагогічного процесу, основним інструментом покращення професійної підготовки фахівця, який уміє знаходити інформацію і застосовувати її у професійній діяльності. Наразі тривають активні пошуки педагогічних технологій підготовки спеціаліста, зорієнтованих на формування у молоді творчих здібностей і відповідних навичок.

Постановка проблеми. Дидактика вищої школи вбачає у індивідуальній роботі шлях до забезпечення творчої активності здобувачів вищої освіти у навчальному процесі. У ході індивідуальної роботи отримані знання перетворюються на вміння та навички, зростає ініціативність, наполегливість у досягненні мети, виробляються вміння самостійно мислити, аналізувати факти та явища. У межах Болонського процесу індивідуальна робота здобувачів вищої освіти розглядають як стрижневий елемент нових освітніх технологій, один із засобів забезпечення міжнародного стандарту освіти. Тому навчальний процес ВНЗ передбачає багатобачий індивідуальну роботу, яка обумовлена вимогами до рівня загальноосвітньої і спеціальної підготовки випускника ВНЗ, підготовкою спеціалістів до професійного, входження на ринок праці з міцно сформованими потребами у постійній професійній самоосвіті та саморозвитку [4, с. 10].

Аналіз досліджень та публікацій. Сучасні дослідники проблем вищої школи по-різному трактують сутність індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти, по-різному її визначають. Аналіз філософської, психолого-педагогічної та науково-методичної наукової літератури свідчить про постійний інтерес учених до індивідуальної роботи як форми діяльності учіння, методу підвищення пізнавальної активності, засобу учіння й управління самостійною навчальною діяльністю, виду пізнавально-практичної діяльності (А. Алексюк, В. Буряк, С. Гончаренко та інші). Результати педагогічної теорії й практики указують на професійний інтерес дослідників до проблеми формування вмінь, визначення ролі й місця самостійності у формуванні особистості (Л. Виготський, Д. Ельконін, та інші).

Метою статті є визначення суті та основних принципів організації індивідуальної роботи з іноземної мови здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз стану дослідження проблеми організації індивідуальної

роботи здобувачів вищої освіти засвідчує недостатнє вивчення питань, пов'язаних із розглядом особливостей та прогнозування використання нових технологічних та інформаційних підходів до процесу організації індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти неможливих факультетів педагогічних ВНЗ з іноземної мови, із визначенням форм роботи за умов нової методологічної орієнтації модернізації навчального процесу. Попри різноплановий характер досліджень низка питань потребує подальшого вивчення. Не знайшли достатнього висвітлення й зв'язки між метою організації індивідуальної роботи неможливих факультетів з іноземної мови і способами її реалізації.

Іноземна мова, як навчальний предмет, має високий освітній, виховний, розвиваючий потенціал, збагачує особистість і дає їй можливість вийти у великий світ нових знань, людського досвіду, надбань світової культури. Процес навчання іноземної мови можна поділити на аудиторну роботу, індивідуальну роботу та індивідуальну роботу за завданням викладача. Усі форми є ефективними і використовуються на різних етапах навчання іноземної мови, розвиваючи організаційні, інформаційні, комунікативні, пізнавальні вміння здобувачів вищої освіти. Індивідуальна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час вільний від обов'язкових навчальних занять. Вона, як складова цілісного процесу навчання, має ті ж завдання, що і навчальний процес: досягнення найвищих результатів навченості здобувачів при найменших затратах на їх отримання [2, с. 35].

Разом з аудиторною індивідуальна робота є невід'ємним складником опанування змісту дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Одним із основних завдань ВНЗ є раціональна організація і забезпечення умов успішного її перебігу. Вона покликана сприяти формуванню навичок індивідуальної роботи у навчальній, науковій, професійній діяльності, здатності брати на себе відповідальність, самостійно розв'язувати проблему, знаходити конструктивні рішення, вихід із проблемної ситуації тощо.

Отож для її успішного виконання потрібні планування й контроль із боку викладача, планування обсягу індивідуальної роботи в навчальних планах спеціальності кафедрою, навчальною частиною, методичними службами навчального закладу.

Зміст індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Вона має забезпечуватися комплексом навчально-методичних засобів, призначених для вивчення навчальної дисципліни, а саме: підручниками, навчальними та методичними посібниками, методичними вказівками тощо. Спонування здобувача вищої освіти до індивідуальної роботи може відбуватися як опосередковано, так і безпосередньо під контролем викладача.

Викладач організовує діяльність здобувача за допомогою методичного забезпечення; урізноманітнює самоконтроль виконання завдань: коригує стимулювання, планування, організацію і контроль індивідуальної роботи шляхом варіації методичного забезпечення. Опосередковане керівництво сприяє розширенню самостійності. Надто важливими є методичні рекомендації та вказівки для першокурсників, з тим що саме вони потребують детального опису над завданням. У разі виникнення труднощів, здобувач може отримати консультативну допомогу викладача. При цьому, в ході організації індивідуальної роботи немовних факультетів з іноземної мови слід брати до уваги недостатньо високий рівень володіння іноземною мовою, подекуди відсутність мотивації до її вивчення, ставлення до неї як до другорядної дисципліни, інколи й практично повну відсутність навичок індивідуальної роботи. Тому завдання з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» покликані забезпечити умови дія досягнення мсти її вивчення, яка полягає у формуванні іншомовної комунікативної компетенції здобувачів обсязі, необхідному для ефективного спілкування іноземною мовою в усній та письмовій формі в межах окресленої навчальною за робочою програмою тематики.

Звідси, зміст завдань індивідуальної роботи має визначатися комунікативними та пізнавальними потребами здобувачів, як:

- удосконалювати вміння й навички читання та перекладу текстів з урахуванням граматичних і стилістичних норм іноземної й української мов;
- поглиблювати знання граматики іноземної мови, граматичних структур, необхідних для розуміння й продукування висловлювань загального та фахового змісту;
- розвивати навички письма (виконання різного типу вправ, написання повідомлень, доповідей);
- збагачувати тематичний і термінологічний тезаурус мовця формами, властивими повсякденному та науковому розмовним реєстрам; удосконалювати компетенції усного спілкування в межах визначеної програмою тематики;
- поглиблювати наявні знання іншомовних явищ і реалій в руслі сучасних ідей міжкультурної комунікації [5, с. 310].

Індивідуальна робота ґрунтується на володінні здобувачами навичками та вміннями, набутими на практичних заняттях з іноземної мови. Аналіз науково-педагогічної літератури показує наявність низки можливих класифікацій індивідуальної роботи за умовами, за обов'язковістю виконання, за рівнем самостійності, за способом накопичення фактичних знань з предмета, за дидактичними цілями тощо [3, с. 24].

Тому важливо зауважити на основних видах індивідуальної роботи немовних факультетів з іноземної мови, якими можуть бути:

1) Індивідуальна робота, що забезпечує підготовку до аудиторних занять (виконання різноманітних завдань і вправ, робота з текстами, підготовка усних презентацій розмовних тем, складання діалогів тощо).

2) Робота з граматичним матеріалом: переклад речень з рідної мови на іноземну і навпаки, вживання коректних часових форм дієслова, заповнювання пропусків, складання запитань різних тинів.

3) Вивчення лексичних одиниць виразів, стійких словосполучень (тематичні словники тем, що вивчаються), вживання та використання активного вокабуляра за темою.

4) Робота з текстом: читання, усний і письмовий переклад тексту фахового спрямування.

5) Укладання термінологічного словника.

6) Науково-дослідна робота (підготовка тез та проголошення доповідей на студентських читаннях або науково-практичних конференціях) [1, с. 10].

Зміст індивідуальної роботи з іноземної мови передбачає використання різноманітних видів роботи, як-от: повторення розділів граматики: виконання вправ і завдань; опрацювання розмовних тем модуля; підготовка до презентацій розмовних тем на заняттях; читання та переклад іншомовних текстів; вивчення тематичної лексики; підготовка до всіх видів контролю (модульні, підсумкові, ректорські контрольні роботи); інші види діяльності, які можуть ініціюватися кафедрою, як:

1. Підготовка повідомлення за темою, що вивчається та проголошення його на занятті.

2. Підготовка презентації на одну із запропонованих тем.

3. Підготовка тез та проголошення доповіді на студентських читаннях, круглих столах, науково-практичних конференціях).

4. Пошук матеріалів для виконання навчального проекту та презентації результатів пошукової навчальної діяльності.

Виконуючи вправи та завдання, доцільно використовувати підручники з граматики та лексичного матеріалу з іноземної мови для поглиблення знань, а також інформаційні ресурси з метою вдосконалення вмінь і навичок.

Підручники для індивідуальної роботи повинні максимально полегшити розуміння, активне запам'ятовування понять, тверджень, прикладів, залучати до процесу навчання можливості сприйняття мозку, тобто слухову та емоційну пам'ять. Ефективність опрацювання, якість засвоєного матеріалу залежить від структури та навчальних блоків, а саме: теоретичного; наочно-дидактичного (ілюстративного); довідково-довідникового; контролюючого.

Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі організації індивідуальної роботи має ряд переваг:

- навчальний матеріал подано на сучасному рівні;
- можливість вибору здобувачев вищої освіти індивідуального режиму роботи;
- використання можливостей переносу навчального матеріалу на електронні носії;

• варіативність завдань з особистісно-зорієнтованим урахуванням можливостей та здібностей студентів;

• підвищення професійної мотивації студентів;

• можливість об'єктивного електронного контролю за станом засвоєння студентом необхідного навчального матеріалу.

Результати індивідуальної роботи контролюються й оцінюються під час поточного модульного та підсумкового контролю разом з навчальним матеріалом, який опрацьовувався в ході аудиторних занять. Контроль виконання завдань проводиться у формі усного опитування (монологічне висловлювання, діалог, полілог, усний переклад, контрольне читання) та письмового контролю (письмовий переклад, лексико-граматичний тест). Тематика та рівень складності індивідуальної роботи відповідають чинній робочій навчальній програмі.

Іншою передумовою плідної роботи кафедри є проведення методичного семінару, на засідан-

нях якого затверджується характер і обсяг текстів для самостійного опрацювання, список рекомендованої літератури, рецензуються розроблені тести та посібники. Методичний семінар має стати джерелом інформації, запозичення здобутків сучасної методичної думки. Обговорення матеріалів періодики, підготовка доповідей з питань організації індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти іншими ВНЗ міста, близького і далекого зарубіжжя – далеко не повний перелік можливої методичної роботи у рамках семінару.

Висновки. Відтак, ефективна організація і зміст індивідуальної роботи неможливих факультетів з іноземної мови мають орієнтуватися на усвідомлення потреби вивчати іноземну мову, забезпечення якісного засвоєння навчального матеріалу, сприяння формуванню самостійного мислення, дій та ставлення до завдання, результатом яких є активне оволодіння новими й активізація відомих знань, розвиток видів мовленнєвої діяльності.

Список літератури:

1. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Журавська Л. М. // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – № 2.
2. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа / Ландэ Д. В. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 72 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347 / 2002 // Освіта України. – 2002. – № 24. – 46 с.
4. Педагогічний словник / за ред. Дійсного члена ЛПН України Ярмаченка М. Д. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
5. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – 472 с.

Шевченко М.Ю., Удич В.С.

Донбасский государственный педагогический университет

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ РАБОТЫ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ ДЛЯ СОИСКАТЕЛЕЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ

Аннотация

В статье рассмотрены особенности организации индивидуальной работы по иностранному языку соискателей высшего образования. Авторами отмечено, что организация индивидуальной работы является значимой составляющей общего процесса самообразования. Авторами проанализированы наиболее эффективные средства организации индивидуальной работы соискателей. Подчеркнуто, что рост важности индивидуальной работы обусловлено реформированием современного образования. Выявлены основные компоненты и этапы индивидуальной работы по иностранному языку.

Ключевые слова: индивидуальная работа, развитие способностей, образование, воспитание, специалист.

Shevchenko M.Yu., Udych V.S.

Donbas State Teachers Training University

THE PECULIARITIES OF THE ORGANIZATION OF THE FOREIGN LANGUAGES SELF STUDY WORK OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL PEDAGOGICAL ESTABLISHMENTS

Summary

The article deals with the peculiarities of the foreign language individual work of students. The authors emphasize that the organization of the self study work is a significant part of the overall process of self-education. The authors analyzed the most effective means of individual work of students. It is emphasized that the growing of the importance of individual work is provided due to modern educational reforms. The basic components and stages of individual work in a foreign language are distinguished.

Keywords: individual work, skills development, bringing up, education, specialist.